

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

PROGRAM POTPORE ZA PROIZVOĐAČE JABUKA
ZA 2019. GODINU

Zagreb, kolovoz 2019. godine

1. UVOD

U Republici Hrvatskoj voćnjaci čine 3% poljoprivrednih površina. Ukupne zasađene površine voćnih vrsta u 2018. godini iznose 30.092,87 ha prema podacima Upisnika voćnjaka Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR). Najzastupljenije voćne vrste su orah (6.124,26 ha) koji čini 20,35% svih voćnjaka te jabuka (5.210,71 ha) sa 17,32% površina.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, ukupna godišnja proizvodnja voća prosječno u desetogodišnjem razdoblju iznosi 196.596 tona, od toga je najzastupljenija proizvodnja jabuke s prosječno 77.207 tona odnosno 39,28 %, zatim mandarina sa 44.296 tona odnosno 22,54% od ukupnog voća.

Analizom promatranog razdoblja od 2015.-2018. godine moguće je utvrditi da je u sustavu potpora prosječno 25.789,25 ha voćnih vrsta pri čemu se na jabuku odnosi 4.071,76 ha odnosno 15,79% svih površina. U odnosu na ukupne površine pod nasadima jabuka u Upisniku voćnjaka, površine pod poticajima su manje za preko 1.100 ha.

Proizvodnja jabuka se godinama nalazi u problemima koji su kulminirali 2018. godine. Kako proizvodnja jabuka predstavlja najvažniji segment voćarske proizvodnje i spada u rizični sektor koji je jako osjetljiv na promjene bilo tržišne, bilo klimatske, nužno je potporom pomoći proizvođačima.

2. PRAVNA OSNOVA

Program potpore za proizvođače jabuka za 2019. godinu (u daljnjem tekstu: Program) donosi se na temelju članka 39. Zakona o poljoprivredi (Narodne novine, broj 118/18).

Potpore iz Programa dodjeljuje se u skladu s *Uredbom Komisije (EZ) br. 1408/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore de minimis u poljoprivrednom sektoru* (SL L 352, 24.12.2013.) kako je izmijenjena *Uredbom Komisije (EU) 2019/316 od 21. veljače 2019. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1408/2013 o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore de minimis u poljoprivrednom sektoru* (SL L 51I , 22.2.2019.).

3. TRAJANJE PROGRAMA

Program se provodi u 2019. godini.

4. STANJE I CILJ PROGRAMA

Ukupna proizvodnja jabuka u Republici Hrvatskoj u 2018. godini iznosila je 93.467 tona. Postojeći rashladni kapaciteti za čuvanje voća u Republici Hrvatskoj, a posebice jabuke su nedostatni i iznose oko 53.000 tona.

Voćari su se nakon dvije uzastopne godine obilježene mrazom, u 2018. godini našli pred velikim problemom s jedne strane s hiperprodukcijom jabuke, a s druge strane s nedovoljnim kapacitetom rashladno-skladišnih prostora. Niske otkupne cijene jabuka u trenutku berbe,

nedostatak radne snage te nedostatni kapaciteti za skladištenje uzrokovale su da je veliki broj jabuka ostao neubran te da je veliki broj otpalih plodova na tlu ostao nezbrinut, što predstavlja potencijalni rizik u razvoju i širenju štetnih organizama. Sakupljanje i uklanjanje takvih plodova jabuka predstavlja značajan dodatni trošak za proizvođače.

Održavanje voćnjaka u gotovo svim intenzivnim nasadima u Republici Hrvatskoj mora se provoditi sustavno što uzrokuje velika ulaganja. Usprkos tome, pojedine dodatne okolnosti mogu dovesti do neočekivanih, neplaniranih ili teško kontroliranih pojava.

Među poteškoćama koje su proteklih godina najizraženije ističu se klimatski ekstremi i njihove posljedice na biljnu proizvodnju, pri čemu nepovoljni klimatski uvjeti prate i 2019. godinu. Nepovoljne vremenske prilike obilježile su čitav mjesec svibanj koji je prema DHMZ-u bio najhladniji svibanj u posljednjih 30 godina i treći najhladniji u posljednjih 70 godina. Sveukupno smo imali samo 60% prosječnog osunčavanja. Tijekom mjeseca svibnja pala je znatna količina oborina na području cijele Hrvatske, pa je tako meteorološka stanica na pokušalištu u Donjoj Zelini zabilježila 175,5 litara kiše po četvornom metru. Prosječna dnevna temperatura zraka iznosila je 13,0°C, dok je prosječna temperatura tla iznosila 13,6°C. Kiša nije padala samo sedam dana u mjesecu. Meteorološke stanice u Moslavini zabilježile su više od 260 litara kiše po četvornom metru. Sve navedeno rezultiralo je povećanom uporabom sredstava za zaštitu bilja, a time i većim troškovima zaštite.

Ostali negativni trendovi u proizvodnji jabuka su niske otkupne cijene jabuka, sve izraženiji nedostatak radne snage, povećanje troškova proizvodnje te pad dohodovnosti u voćarstvu i poljoprivredi općenito.

Neubrani plodovi na stablima jabuke potencijalni su supstrat za održavanje, razmnožavanje i širenje pojedinih štetnih organizama. Zaostali plodovi na stablu predstavljaju izvor zaraze ponajprije za gljivične bolesti, koje inače i uzrokuju najveće štete u voćarskoj proizvodnji. Na takvim plodovima mogu se razvijati gospodarski važni paraziti jabuke kao što su *Monilinia fructigena* (uzročnik smeđe truleži jabuke), *Colletotrichum acutatum* (uzročnik antraknoze jabuke), *Penicillium expansum* (uzročnik plave plijesni jabuke) ili *Neofabraea alba* (uzročnik „volovskog oka“ jabuke). Sve spomenute bolesti potencijalno mogu uzrokovati velike štete na plodovima jabuke i kruške.

U normalnim okolnostima i pri provedbi uobičajenih agrotehničkih mjera, navedeni paraziti se kontroliraju ponajprije uklanjanjem zaostalih, otpalih i zaraženih plodova. U takvim uvjetima, njihovo prezimljenje i održavanje u nasadu svedeno je na najmanju moguću mjeru.

Uklanjanje plodova koji predstavljaju potencijalni izvor zaraze agrotehnička je mjera dobre poljoprivredne prakse. U okolnostima kada je velik broj plodova ostao neubran, uzročnici smeđe truleži, antraknoze, plave plijesni i „volovskog oka“ mogu se neometano razvijati i nagomilavati u nasadu. Nagomilavanje izvora zaraze u praksi čini zaštitu složenijom, zahtjevnijom i skupljom. Uz dodatni trošak za proizvođače, dodatne mjere zaštite mogu se pokazati manje učinkovitima. Problem kojeg spomenuta četiri parazita predstavljaju u uzgoju jabuke je i taj što svi zahvaćaju ponajprije plodove jabuke u voćnjaku te tijekom skladištenja, što znatno ograničava provedu kemijskih mjera njihova suzbijanja.

Uz plodove zaostale na stablu, sličan izvor zaraze i medij za razmnožavanje i održavanje štetnih organizama predstavljaju plodovi na tlu. I na takvim plodovima mogu se lako održavati i nagomilavati gore navedeni paraziti (*Monilinia fructigena*, *Colletotrichum acutatum*, *Penicillium expansum* i *Neofabraea alba*). Sva četiri parazita sa zaostalih plodova na tlu mogu zaraziti nove plodove te tako izrazito povećati pritisak bolesti u narednoj sezoni. Uz spomenute parazite, na plodovima zaostalima na tlu mogu se održavati i razvijati i neki drugi uzročnici bolesti jabuke, kao što je potencijalno vrlo štetna *Phytophthora cactorum*. Osim biljnih parazita, plodovi na tlu mogu privlačiti i štetne glodavce, ponajprije miševe. Blaga zima i obilje hrane mogu utjecati na povećanje populacije poljskih glodavaca, inače periodičkih štetnika, uz sve moguće negativne posljedice koje povećanje njihove populacije može imati u poljoprivredi općenito.

Da bi se eliminirao rizik od šteta do kojih potencijalno može dovesti ostanak velikog broja neubranih plodova i velikog broja nezbrinutih plodova jabuke na tlu, takve plodove potrebno je sakupiti i ukloniti iz nasada, prema pravilima struke. Sakupljanje i uklanjanje takvih plodova jabuka predstavlja značajan dodatni (ne standardni) trošak za proizvođače.

Stoga je cilj ove potpore provedba aktivnosti koje doprinose sprječavanju širenja bolesti i nastanka dugoročnih šteta uslijed izvanrednih vremenskih okolnosti te održavanje površina pod trajnim nasadima u dobrom proizvodnom stanju.

5. KORISNICI POTPORA I PROVEDBA PROGRAMA

Korisnici potpore su proizvođači jabuka koji su upisani u Upisnik poljoprivrednika za površine na kojima proizvodi jabuke i koje su upisane u ARKOD sustav Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (u daljnjem tekstu: Agencija za plaćanja).

Iznos potpore utvrđuje se razmjerno površinama pod jabukama upisanima u ARKOD sustav Agencije za plaćanja, a za koje je podnesen zahtjev za potporu iz ovog Programa.

Agencija za plaćanja obavlja administrativnu obradu zahtjeva za potporu, kontrolu na terenu te isplatu potpore proizvođačima jabuka.

6. PRORAČUN ZA PROVEDBU PROGRAMA

Za provedbu Programa potpore osigurana su financijska sredstva u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2019. godinu u ukupnom iznosu od 20.000.000,00 HRK.